

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовао комисију: 10.02.2022., Наставно-научно веће Универзитета у Новом Саду Природно-математичког факултета		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. др Кошић Кристина	Редовни професор	Туризам, 20.01.2020.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Природно-математички факултет, Нови Сад		Председник
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
2. др Вујичић Мирослав	Ванредни професор	Туризам, 10.09.2020.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Природно-математички факултет, Нови Сад		Члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
3. др Јовановић Тамара	Ванредни професор	Психологија, 01.03.2020.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Природно-математички факултет, Нови Сад		Члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
4. др Братић Марија	Ванредни професор	Туризмологија, 08.11.2021.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Природно-математички факултет, Ниш		Члан
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
5. др Сања Ковачић	Ванредни професор	Туризам, 01.04.2022.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Природно-математички факултет, Нови Сад		Ментор
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Александра, Радивој, Тешин		
2. Датум рођења, општина, држава: 24.12.1994., место Хускварна, општина Јенчепинг, Шведска		
3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Природно-математички факултет, Универзитет у Новом Саду, мастер туризмолог, мастер туризмолог		
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: година уписа: 2018., студијски програм: доктор наука – геонауке (туризам)		
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:		
Фактори креирања туристичког искуства у градским дестинацијама		

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Александре Тешин садржи 199 страна, укључујући 11 главних поглавља, 12 табела, 19 слика, 3 графикона, 1 прилог и 589 референци. Докторска дисертација садржи једанаест следећих поглавља: 1. Увод (3 стране), 2. Проблем, предмет, задаци, циљеви, полазне хипотезе и значај истраживања (7 страна), 3. Појам туристичке дестинације (5 страна), 4. Урбани туризам (32 стране), 5. Туристичко искуство (15 страна), 6. Фактори који утичу на незаборавно туристичко искуство (19 страна), 7. Исходи незаборавног туристичког искуства (10 страна), 8. Методологија (6 страна), 9. Резултати (12 страна), 10. Дискусија (20 страна) и 11. Закључак (12 страна). Осим наведеног, саставни део дисертације су и целине Предговор, Литература, Прилози, Биографија, Кључна документацијска информација и План третмана података.

У **Уводу** су најпре образложене потребе за спровођењем истраживања као и главни циљеви докторске дисертације. Сажето је истакнут и научни допринос докторске дисертације, али и могућа практична примена резултата.

У **Другом** поглављу представљени су основна проблематика истраживања, предмет, задаци, циљеви, полазне хипотезе (укупно 7 хипотеза) и значај истраживања за теорију и праксу.

У **Трећем** поглављу дефинисан је појам туристичке дестинације и представљене различите типологије туристичке дестинације.

Четврто поглавље обухвата дефинисање основе и врста туризма, затим појма и карактеристика урбаног туризма као и представљање Београда, Новог Сада и Ниша као градских туристичких дестинација, при чему су обухваћене њихове основне карактеристике и туристичка понуда и промет.

Пето поглавље посвећено је дефинисању појма искуства, затим туристичког искуства и његовог новијег концепта - *незаборавног туристичког искуства*. Такође, представљене су и објашњене димензије које чине незаборавно туристичко искуство и на који начин се оно мери.

Шесто поглавље садржи предложене факторе утицаја на незаборавно туристичко искуство, при чему су прецизније дефинисани следећи појмови: туристичка мотивација, атрибути дестинације, личност туристе и социо-демографске карактеристике туристе.

У **седмом** поглављу обухваћени су различити предложени исходи незаборавног туристичког искуства, односно објашњени су перцепција личности дестинације, задовољство туристе и намера о поновној посети.

Осмо поглавље садржи методологију, тј. описан узорак истраживања и социо-демографске карактеристике испитаника, инструмент, процедуру прикупљања података као и статистичке методе примењене у докторској дисертацији.

Девето поглавље чине резултати истраживања. Ово поглавље укључују следеће секције: дескриптивна статистика, валидност и поузданост модела, резултати структуралног модела и додатне анализе (Т-тест и АНОВА тест).

Десето поглавље обухвата дискусију, а подељено је на три секције. Након уводне дискусије општих резултата дескриптивне статистике следи дискусија појединачних фактора који утичу на незаборавно туристичко искуство (утицај туристичке мотивације, атрибута дестинације, личности туристе и социо-демографских карактеристика на незаборавно туристичко искуство), дискусија исхода незаборавног туристичког искуства (утицај незаборавног туристичког искуства на задовољство, поновну посету туристичкој дестинацији и перцепцију личности дестинације). Након тога, у трећој секцији представљена је дискусија додатних веза које су предложене моделом а које нису биле део првобитног хипотетског модела истраживања (утицај атрибута дестинације на туристичку мотивацију и личност дестинације, утицај личности туристе на туристичку мотивацију и личност дестинације, утицај туристичке мотивације на личност дестинације, утицај незаборавног туристичког искуства на туристичку мотивацију и утицаји на задовољство и поновну посету).

Једанаесто поглавље чини закључак где су изнесени најзначајнији резултати до којих је кандидат дошао у свим деловима докторске дисертације, при чему је свих седам постављених хипотеза потврђено. У оквиру закључка истакнуте су и теоријске и практичне импликације резултата као и ограничења истраживања и препоруке за будућа истраживања. У поглављу Прилози приказан је коришћен анкетни упитник за туристе.

На основу свега изложеног и детаљног увида у садржај свих поглавља, Комисија је позитивно оценила све делове докторске дисертације.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов дисертације јасно је и прецизно формулисан и у складу са проблематиком и садржајем саме дисертације.

У **првом** поглављу (Увод) сажето су дефинисани основни концепти који ће бити предмет истраживања (туристичка дестинација, урбани туризам и туристичко искуство). Такође, образложена је потреба за спровођењем истраживања и истакнуте релације између истраживаних варијабли које до сада нису обрађене у литератури. На самом крају поглавља наглашен је теоријски допринос и могућност практичне примене резултата.

У другом поглављу (**Проблем, предмет, задаци, циљеви, полазне хипотезе и значај истраживања**) детаљно су приказани и образложени проблематика истраживања, предмет, задаци и циљеви истраживања, окарактерисани изучавањем утицаја појединих фактора (туристичка мотивација, атрибути дестинације, личност туристе и социо-демографске карактеристике) на туристичко искуство, као и утицај туристичког искуства на задовољство, поновну посету и перцепцију личности дестинације. У овом поглављу је дефинисано 7 основних хипотеза на којима се базира истраживање и приказан модел очекиваних релација, базиран на хипотезама. Хипотезе су детаљно образложене и утемељене на основу прегледа претходних истраживања из области туризма. На крају овог поглавља је истакнут значај истраживања где је кандидаткиња образложила научни допринос истраживања постојећој литератури и објашњење релација између варијабли које до сада нису истражене у теорији.

У следећем поглављу (**Појам туристичке дестинације**) дефинисан је појам туристичке дестинације и представљене различите типологије туристичких дестинација. Како су предмет истраживања ове дисертације искључиво градске туристичке дестинације, кандидаткиња је направила уводна образложења основних појмова пре самог фокусирања на одређени тип дестинације. Поглавља су јасно конципирана, а основни појмови су описани на концизан начин и уз коришћење релевантне литературе.

Четврто поглавље (**Урбани туризам**) садржи детаљна објашњења најпре основе и врсте туризма, као и појма и карактеристика урбаног туризма. У овом поглављу на представљени су Београд, Нови Сад и Ниш као градске туристичке дестинације, при чему су приказане основне карактеристике све три дестинације а затим и њихова туристичка понуда и промет туриста у протеклих десет година. На тај начин, образложена је студија случаја, односно описане три најпосећеније градске туристичке дестинације у Србији које су одабране за спровођење овог истраживања.

У поглављу **Туристичко искуство** дефинисан је најпре сам појам искуства, затим је веома детаљно описан појам туристичког искуства кроз преглед и употребу релевантне литературе из дате области. Посебан акценат је на представљању концепта незаборавног туристичког искуства, при чему је кандидаткиња истакла и веома јасно образложила разлику између туристичког искуства и његовог новијег концепта, незаборавног туристичког искуства. Након тога, приказане су и концизно описане све димензије, односно инструмент кроз који се мери дато искуство, а који је употребљен у овој дисертацији.

Шесто поглавље (**Фактори који утичу на незаборавно туристичко искуство**) усмерено је на детаљне описе сваког појединачног фактора чији ће се утицај на незаборавно туристичко искуство проучавати. Међу њима су туристичка мотивација, атрибути туристичке дестинације, личност туристе и социо-демографске карактеристике туристе. Дакле, у овом поглављу детаљно су објашњени кључни концепти значајни за истраживање докторске дисертације. Најпре је сваки од појмова прецизно дефинисан и објашњен, на основу прегледа многобројне релевантне литературе из области туризма, али такође и повезан са концептом

туристичког искуства. Представљене су и наведене студије које су се бавиле релацијама између појединих варијабли и туристичког искуства али и истакнуте оне које до сада нису обрађене у литератури. Тиме, кандидаткиња истиче јасно потребу за спровођењем датог истраживања.

У седмом поглављу (**Исходи незаборавног туристичког искуства**) дефинисани су и представљени предложени исходи незаборавног туристичког искуства, односно перцепција личности дестинације, задовољство туриста и поновна посета туристичкој дестинацији. Ово поглавље везано је за други најважнији циљ дисертације и попут претходног, кандидаткиња се најпре бави дефинисањем појмова и прегледом релевантне литературе а затим и повезивањем датих конструката са туристичким искуством. Кандидаткиња нарочито истиче однос перцепције личности дестинације и незаборавног туристичког искуства који до сада нису обрађени у литератури.

Следеће поглавље је **Методологија**, где кандидаткиња на веома јасан, концизан и разумљив начин представља узорак и социо-демографске карактеристике испитаника, коришћени инструмент, процедуру прикупљања података и примењене статистичке методе. Истраживање је спроведено на великом узорку од 614 испитаника, односно страних туриста који су посетили Београд, Нови Сад или Ниш.

У поглављу **Резултати** детаљно су приказани сви резултати истраживања. Резултати су систематично и коректно приказани, где је кандидаткиња показала вештину да припреми и анализира прикупљене податке. Спроведеним статистичким анализама остварен је циљ истраживања и одговорено на постављене хипотезе. На самом почетку урађена је дескриптивна статистика свих варијабли. Кључни налази су приказани у секцији **Резултати структуралног модела**, где је кандидаткиња поступно представила процес од покретања првог структуралног модела до добијања финалног, одговарајућег модела. Такође, ово поглавље је укључило и приказ одређених додатних анализа спроведених у циљу тестирати хипотезе 4 (Социо-демографске карактеристике утичу на незаборавно туристичко искуство). Како социо-демографске карактеристике испитаника нису биле део структуралног модела, у циљу тестирања дате хипотезе спроведени су Т-тест и АНОВА тест.

У поглављу **Дискусија** на детаљан начин интерпретирани су резултати добијени истраживањем. Пре свега је продискутована дескриптивна статистика, а затим фактори утицаја и исходи незаборавног туристичког искуства. Дискусија је систематски распоређена тако да интерпретира редоследом све хипотезе истраживања. Представљене су релације између свих појединачних варијабли и њихових међусобних утицаја на незаборавно туристичко искуство. У овом делу поглавља прецизно су описани мотивациони фактори, атрибути дестинације, особине личности туристе и социо-демографске карактеристике које утичу на одређене димензије незаборавног туристичког искуства. Продискутовани су и интерпретирани и исходи, односно утицаји појединих димензија незаборавног туристичког искуства на перцепцију личности дестинације, задовољство туристе и доношење одлуке о поновној посети. Након тога, интерпретирани су додатни резултати, тј. релације између варијабли сугерисане резултатима структуралног модела а које нису биле део првобитног структуралног модела. Интерпретација резултата повезана је са налазима релевантних постојећих истраживања из области туризма. Кандидаткиња је такође износила предлоге како се дати резултати могу искористити у пракси.

У **Закључку** су сумирани сви добијени резултати истраживања према постављеним хипотезама, са посебним освртом на импликације резултата истраживања за теорију и праксу. У закључку су такође продискутивана ограничења студије као и предлози за будућа

истраживања којим би се та ограничења превазишла.

Литература обухвата укупно 589 референци. У раду је углавном коришћена инострана литература, а посебно приликом дефинисања основних концепата укључених у истраживање као и прегледа досадашњих истраживања повезаних са овом тематиком. С друге стране, литература домаћих аутора, објављена како у Србији тако и у иностраним часописима, коришћена је приликом описа студије случаја: Београда, Новог Сада и Ниша као градских туристичких дестинација.

У раду је дат један прилог (Прилог 1) који представља анкету, односно пример анкетног упитника датог туристима.

На основу свега изложеног, комисија је позитивно оценила све делове докторске дисертације. Теоријски делови дисертације су јасно и концизно написани и у складу са циљевима дисертације. У истраживању су примењене адекватне методе, узорковање и анализе обраде података. Комисија закључује да су остварени планирани циљеви истраживања у оквиру докторске дисертације, да су постигнути значајни научни резултати у области, као и да је закључак рада јасно написан. Комисија сматра да је литература цитирана на одговарајући начин, да је избор литературе добар и да наведене референце представљају значајне научне доприносе у области

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

1. **Tešin, A., Kovačić, S., & Obradović, S.** (2023). The experience I will remember: The role of tourist personality, motivation, and destination personality. *Journal of Vacation Marketing*, <https://doi.org/10.1177/13567667231164768> (M22)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Резултати истраживања потврдили су свих седам предложених хипотеза. Наиме, потврђено је да су туристичка мотивација, атрибути дестинације, личност туристе и њихове социо-демографске карактеристике фактори који значајно утичу на обликовање незаборавног туристичког искуства у градским туристичким дестинацијама (хипотезе 1, 2, 3 и 4). Иако су релације између појединих варијабли и туристичког искуства већ помињане у литератури, у овој дисертацији дошло се до нових сазнања и информација у специфичном контексту градске туристичке дестинације. Посебан добринос је доказивање утицаја особина личности туристе на незаборавно туристичко искуство, што до сада није било обрађено.

Такође, други део истраживања показао је да незаборавно туристичко искуство утиче на задовољство туристе (хипотеза 5), доношење одлуке о поновној посети (хипотеза 6) и перцепцију личности дестинације (хипотеза 7). Још један значајан допринос овог дела истраживања јесте утврђивање везе између туристичког искуства и личности дестинације, с обзиром да поменут однос још увек није био тема истраживања у туризму.

Комисија позитивно оцењује дефинисане хипотезе, резултате и закључке истраживања

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

У тези су представљени дескриптивни подаци, дистрибуције свих варијабли, централнетенденције, стандардне девијације, као распони скорова. За сваку коришћену скалу суприказани и индикатори поузданости скала. Кандидаткиња је на јасан начин тумачила табеле и графиконе, приказала резултате истраживања и целокупни рад на докторској дисертацији. Добијени резултати су јасно тумачени, а на основу њих изведени су закључци који одговарају предмету студије и пружају одговоре на постављени циљ истраживања. Резултати рада су уверљиви, научно оправдани и подржани бројним литературним изворима. Резултати добијени током рада на дисертацији обрађени су помоћу адекватних статистичких анализа. Наведена литература је обимна, савремена и релевантна за тему истраживања. На основу начина приказивања и тумачења података, може се констатовати да рад садржи оригиналне научне резултате који задовољавају захтеве нивоа докторске дисертације.

Моделовање и приказ резултата су коректно и адекватно спроведени и образложени. Све анализесу добро илустроване графиконима и систематски представљене табеларно. Свидобијени резултати су поређени са постављеним хипотезама те се разматра примена исмишленост добијених налаза. Кандидаткиња даје добре препоруке за будућа истраживања и праксу и тиме показује да је ова теза својеврстан научни допринос разумевању релација између туристичке мотивације, атрибута дестинације, личности туристе, његових социодемографских варијабли и незаборавног туристичког искуства, као и односа незаборавног туристичког искуства и перцепције личности дестинације, задовољства туристе и поновне посете. Приказ и тумачење резултата задовољава све критеријуме једне докторске дисертације.

Комисија потврђује да је урађена провера текста дисертације помоћу iThenticate софтвера (<https://www.ithenticate.com>) при чему је утврђен индекс сличности (similarity index) од 8%. Комисија је проверила све делове текста у вези са којима је софтвер показао да постоји сличност. Комисија констатује да се случајеви поклапања односе на коришћење стручних и често употребљаваних термина. На појединим местима се преклапање односи на делове које је кандидат цитирао, а међу којима су и сами радови кандидата.

Комисија је позитивно оценила начин приказа и тумачење резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Након детаљне анализе, Комисија је истраживање спроведено у оквиру докторске дисертације Александре Тешин под насловом *Фактори креирања туристичког искуства у градским дестинацијама* оценила као изванредно квалитетно, а сам рад као веома значајан допринос разумевању концепта туристичког искуства и фактора који утичу на његово креирање.

Комисија за оцену докторске дисертације је донела следеће закључке:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Да, дисертација је у потпуности написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Да, дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Незаборавно туристичко искуство још увек је релативно нов концепт. Иако актуелност ове теме расте, питање фактора који доприносе креирању незаборавног туристичког искуства још увек је недовољно истражено. У досадашњој литератури, аутори су проучавали и предлагали различите претходнике незаборавног искуства, међу којима су и мотивација и атрибути дестинације. Међутим, тиме се бавио мали број аутора те је област још увек недовољно истражена. Такође, у литератури се не проналазе радови који повезују личност туристе са концептом незаборавног туристичког искуства. Ово је прво истраживање које проучава релацију ове две варијабле, те је потврђивање присуства ове везе значајан допринос литератури.

Када су у питању исходи, постојећа литература углавном се базира на утицају незаборавног туристичког искуства на туристичко понашање. Многу су проучавали утицај незаборавног искуства на задовољство, лојалност, намеру о поновној посети и ширењу препорука о дестинацији. Ипак, литература везана за мерење односа између незаборавног искуства и перцепције о дестинацији је доста лимитирана. Веома мало аутора бавило се утицајем незаборавног искуства на перцепцију имица дестинације. Други радови су углавном били везани за проучавање обрнутог утицаја и сврставали перцепцију имица и брэнда дестинације у претходнике незаборавног туристичког искуства. Осим тога, ниједна студија до сада није спроведена са циљем утврђивања везе између незаборавног туристичког искуства и перцепције личности дестинације. Стога, утврђивање овог односа је још један значајан допринос теорији и пракси.

На крају, ова дисертација бави се истраживањем фактора утицаја и исхода незаборавног туристичког искуства у специфичном контексту градских туристичких дестинација. Иако постоје нека сазнања о концепту незаборавног туристичког искуства у урбаним срединама, истраживани конструкти и узорци у датим студијама доста су варирали. Сходно томе, ово истраживање усмерено је на стране туристе у три градске туристичке дестинације, доприносећи на тај начин новим сазнањима и смерницама као и употпуњавању постојећих празнина у туристичкој литератури.

4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања?

На основу детаљне анализе докторске дисертације, комисија констатује да су испуњени постављени циљеви и да дисертација не садржи недостатке који би утицали на резултате истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу наведеног, комисија предлаже:

- а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана;**
- б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени);
- в) да се докторска дисертација одбије.

Место и датум: Нови Сад, 29.05.2023.

1. др Кристина Кошић, редовни професор
_____, председник
2. др Мирослав Вујичић, ванредни професор
_____, члан
3. др Тамара Јовановић, ванредни професор
_____, члан
4. др Марија Братић, ванредни професор
_____, члан
5. др Сања Ковачић, ванредни професор
_____, ментор